

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 " "
Negyedévre — — — — — 2 " "
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Kié lesz a győzelem?!

Ez a kérdés merül fel folyton a lelkekben, ebben a rettenetes mérkőzésben a kelet teljes erejét veti latba a vadság a degeneráció életének meghosszabítása érdekében; ezzel szemben a művelt nyugat pedig óriási erővel akarja a zárkóvet rátenni győzelmére.

A birkózás mérhetetlen áldozatokat követel mindkét részről, embervértől gőzölög már a fél világ, s az itthonmaradtak idegítő várakozásban lesik a végét ennek a földet megrengető, soha nem látott jelenetnek. Elhangzik néha taps is, majd egyik, majd másik oldalon, de annál több a sóhaj, bánat, mert hát van ott a porondon mindenkinek a véréből. A vég csak akkor fog bekövetkezni amikor az erők egyenlőtlenné válnak, legalább a természet törvénye így írja elő, és akkor a győzelem pálmája azt ékesíti, aki tovább bírta és leteperte a gyengébbet.

Ha az erő jöhet számításba, akkor a győzelem már most is előre látható, merre fog dőlni. Dávid parittyájában Istenbe vetett bizalom, az igazságban való erő s megnyugvás mind mind benne van.

Ha ez így van, akkor Goliáth máris földön heverő hullá kolosszus. A mi most lejátszódik hónapokon keresztül s talán 1 éven belül is, az mind az óriási testhalmaz végvonaglója.

Vergődése alatt sok sok áldozat hull, melynek vérrózsáiból fakad majd az áldást hozó örök béke, a Krisztusi kultúra.

Kié lesz a győzelem?! Hallottam egy kiváló Franciskánus páter szent beszédét. Szónoki hevében dörgedelmes hangon kiáltotta oda Isten-ihletől eitelve, hogy a győzelem pálmája nem a nyers erő, nem a technikát fogja ékesíteni, hanem a hol Krisztust engedik föbben uralkodni a szívek és a lelkekben. Tehát a mérlegen csak a megtérőknek sokasága számít. Ez a háború a megtisztulás fürdője. A háború előtt oly rettenetes tülekezés, versengés zúgott végig az egész világon, tullicitálták egymást az ateizmusban, bűnben, erkölcstelenségben. Isten végtelen igazságossága felállította a győzelmi pálmát a harcoló felek előtt és kimondotta a végsőt, hogy kié lesz a győzelem? S a rettenetes harc addig tart, amíg valamely fél embertömege a fronton és a front mögött a városok és falvak csendes fedezékében megremeg és egész belsejéből felzokog, Istent kereső bűnbánatot tart, Istenes

élettel kiküzdí magának a dicsőséges győzelmi jelvényt.

A világháború termelt, az igaz, nagyon sok tökéletességre törekvő lelket, a lövészárkok iskolája erősen megritkítja a szociáldemokrata és szabadkőműves világnézetet vallók táborát, és beállítja egy egészen új miliőbe, az addig durva kulturátlan lelket. Az a zománc mind lepattogott lelkükről a halál árnyékában, melyet a szociáldemokrácia oly erősen beleégetett évtizedeken keresztül, és most bevonta Krisztusi patinával. És majd a háború után hiába várják vissza az ismerős füstös falak régi lakójukat, mert azok számukra nem léteznek többé. Krisztus győzött, Krisztus uralkodik lelkük fölött, nekik olyan szociálizmus kell, melyen a kereszt ragyog.

De viszont tagadhatatlan, hogy vannak, sajnos nagy számban, hollók és varjak a háború hulláin élők is. A degeneráció némely helyen jobban virágzik mind vajaha.

A győzelem nem billen oda, ahol kevés a fajsúly, a lelkek nem teltek meg Krisztussal.

Simon Károly.

Finisz.

A kedvesem egy rózsza volt:
Szellője voltam én neki . . .
A rózsza hiú — él — virul —
Szellő ha lengeti —
Harmatja voltam én neki. . .

A kedvesem egy rózsza volt . . .
Elmult a nyár, hervadt, lehullt . . .
Harmat üdíti — hasztalan —
Szellő susogja: vége van. . .
Egy rózsza volt a kedvesem
Tövistét holtig érezem . . .

Chryzanthéme.

Használjunk hadisegély pósta-
bélyeget!

Beteg emlékek.

Irta: Chryzanthéme.

Többször jártam Velencében. Mindig betegen, lázzal . . . Valahol a tengerparton igen korán fűrödtem, tulságosan biztam atlétai tudományomban; a homokon tornásztunk, futkároztunk, a napon, mint a gyerekek „orvosi asszisztencia mellett”, a hogy valamely drága sorok csudálkozva kifejezték — „hűsvét után tengerben fűrödni.” — Szóval heves láz, tüdőhurut, nosztalgia, neuralgia, mindenféle „ja” lett a vége, még „influenzia” is, a hogy a népies „orosz náthát” nevezik. És a véletlen mindig ilyenkor vitt engem „Álomországba”, Velencébe.

Most már tudom miért? Most olvassom a „Magyarországban”, hogy San Marcó templomát deszkákkal beszegzik, homokzsákokkal védik, mert 16 osztrák-magyar pilóta bombája tegnap kikezdte a csipkés íelhér kőkolosszusokat.

Most már kibontakozhatnak bátran

lázás álmaim kódéből „beteg emlékeim” eleven alakjai. Az eredetit leszegzik, letakarják, elburkolják, védik . . . Én pedig előveszem, kibontogatom, kitakarom a mult homályból azokat a mégis-mégis szép féltett olasz műkincseket, beteg emlékeimet.

Tavaly nagyhéten is néhány óráig szinte mindennap a Szan Marcó sötét, mely boltívei alatt ácsorogtam, a velencei széles nagy ősi templom színes boltívei között, ahol a lázas szív hullámzása csendesebben lüktet, mert a színek csillapító, tompító, komoly hatása, a zene monoton akkordjai, a viaszgyertyák sápadt fénye minden oly kibékítőleg hatott.

Gondolom, épen nagypéntek délután somfordáltam egészen előre a szentély labirintei körül, ahol jobbról és balról a minálunk is megszokott faragott, magashátú sötét faburkolatú imapadok, de sokkal magasabb, tökéletesebb, művészebb stílusban tartott ódon cirádái között rendre felbukkantak, kisértetszerűen megjelentek

Oberbauer A. utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Siró anyák.

Gyulatchérvár, 1915. július hó.

Bücsúzás, sírás, ének . . . most vountak be a legifjabb katonák. Mennyi érzés, mennyi fájdalom tölti el a lelkeket! Pelyhes állú ifjak — szinte gyermekek mennek szolgálni a hazát, mennek védeni a magyar határt. Mennek, hogy félelmetes legyen a magyar név, hogy tisztelettel beszéljenek a magyar bátorságról, hogy békét, rég óhajtott, már-már a mesék világában élő békét szerezzenek számunkra s mindenki számára gonoszlelkű ellenségeink megtörése által, ha mindjárt az életük árán is. Ifjak ők, tele reménnyel, tele vággyal, telve az ifjúság édes boldogságával. Még az élet talán nem is próbálta meg őket, talán a megélhetés súlyos gondja még nem is nehezedett vállukra, mert mellettük állt az erőskezü apa, a szíve minden érzését gyermekeire pazarló áldott jó anya. Nemrég még az iskola padjaiban szövögették hímes ábrándjaikat, vagy a mezőn édes-bús tilinkozás közepette őrizték csendes egykedvűségben a nyáját — nem is számítva, nem is gondolva, hogy nekik idő előtt fegyvert kell fogniok és össze kell mérnök erejüket az oroszral, szerbvel vagy a hitszegő olasszal.

Talán a sok vágy, élni akarás, vissza maradt ábránd, szerelem az oka, hogy oly hosszan vesznek búcsút az anyától, ki tudja, merre jár, merre harcol az apa? talán az ifjúság esodálatos varázsa teszi oly fájdalmassá az elválást. . . . Hogy sírtak, hogy csókolták gyermekeiket, hogy ölelték keblükre — Isten a megmondója nem utoljára-e? — hogy 'sajgott a szívük, hogy' vonaglott az egész testük az anyáknak, kiknek szenvedése nagyobb, mélyebb, hosszantartóbb, mint bármi más, mert azt adják oda ami az életüknél is drágább, kedvesebb, — ez vér a vérukból, a szívet a szívükből adják oda a hazának. Van-e ennél nagyobb

ajándék, van-e nagyobb áldozat, van-e szentebb fájdalom, mint az anyának gyermeke fölött érzett fájdalma?

Ne sírjatok, ne keseregjétek anyák a kétségbeeső fájdalom emésző érzéseivel, hanem csak a nemes, a büszke fájdalom üljön ki arcotokra. . . . Járjátok meg kálvária utatokat bátor lélekkel és menjétek fel, ha kell a Golgota hegyére is. Utatokban azonban vessetek egy pillantást az égre, nézzetek a fájdalmas Anya szemébe és enyhül és rövidül és könnyebbülni fog a szívetek keserve és elapad a szemetek égető könnye. És imádkozzatok sokszor, minden nap bensőségesen, alázatosan, hogy az Isten segítse meg nemzetünket és hozza vissza a győzelem babéraival díszítve a mi szeretett fiainkat.

Cs.

Tábori mise az olasz határon.

A vallás nemesak itthon tudja lelkesíteni az embereket, nemesak itt tud erőt és megnyugvást adni a hívő embernek hanem a legnagyobb öldöklés, a pusztító háború közepete is. Táborpapjaink oly hiven és oly odaadással teljesítik ott is vallási kötelességeiket, hogy erre példát nem találhatunk. A haretéren is a legnagyobb golyózáporban tartanak miseket, amelyen a legnagyobb meg hatottsággal és a legnagyobb áhitattal vesznek részt katonáink. Egy ilyen tábori mise lefolyását írja egy nagyváradi katolikus tanító egy nagyváradi káplánhoz a frontról írt levelében.

. . . Jól vagyok, Isten kegyelméből friss egészségben. üjtük a hitszegő, de különben jobb sorsra érdemes, elvakult taljánt. Az I . . . folyó hosszában van a rajvonulunk, szemben velünk az ellenség. A folyó szélesebb, mint Pesten a Duna. Napal elő sem bujunk földalatti ondokból, csak este s akkor merítünk egész napra való vizet. Ha mégis elkerülhetetlenül kell nappal is a víz, mert hát az óriási hőségben sokat

iszik az ember, még ha hónap is az, a furfangos bakaész kispékulálta módon tegye ezt. Hosszu rudra kötjük a kulacsokat s a lövőrezen át kidugjuk le a folyóba s megmerítjük. Az ételfélt és a nehezen várt postát is sőtétben este hozzák. — nincs is hiányunk semmiben, atyailag gondoskodnak a honvéd családról.

— Ha szelcsend van, kedélyesen eldiskurálgatunk, elmökázunk pipa szó mellett, ilyenkor haza-haza gondolunk: otthon maradt szeretetteinkre, az értünk aggódó és imádkozó kedvesekre. Aztán mi is imádkozunk, igen itt mindenki imádkozik, itt Isten szeretővé lesz az Isten tagadó, hívővé a hitetlen, jámborrá, a gonosz, látóvá lesz a lelki vak, világosság tölti el a keményszívűt, nincs köztünk egy sem farizeus, köszikla lesz a tagadó Péterből, megtért lator a gonosz-ból, bűnbánó Magdolna a tisztátalanból s alázatos kafernaumi százados a dölyfösből. Nem tudsz imádkozni? Eredj a háboruba, ha ott sem szállsz magadba, örökre elvesztél!

— A napokban nagy öröm ért mindnyájunkat, szent misét hallgathattunk. Bizony május utolja óta nem volt benne részünk. Református és görög keleti honfiktársaink szerencsésebbek voltak, ők többször kaptak papot. Mi pünkösdkor is pap nélkül voltunk, de azért mégsem hagytuk minden lelki épülés nélkül elmulni a jeles napot.

— Bozóky százados ur összegyűjtött bennünket, katolikusokat, s oly épületes oktatást tartott, hogy öröm volt hallgatni, azután énekeltünk, imádkoztunk magunkért, szeretetteinkért s Uram bocsás! még ellenségeinkért is.

— Hogyne vettünk volna hát részt most örömmel a szentmisén. Hegyeiktől övezett, harmatgyöngyös, selymes pázsitos völgy közepén volt az oltár felállítása. Sndar fényből kereszt róva, alatta podiumon a koporsó formájú asztal — oltár gyanánt — tiszta gyolccsal letakarva. Négyszög alakban állottuk körül az oltárt, néma hallotti esend,

az olasz főpapság jeles alakjai, prelátusok, kanonokok, talán épen a pátriárka is, mit tudja azt egy álmadozó turista, aki nem szereti a cicerónékat, aki csak azt tartja szépnek, nagyszerűnek, amit a saját két szemével felfedez és kitalál.

Gyengén szürödött be a festett üvegen Velence délutáni tört aranynapfénye, azokat a markáns orrú, hatalmas nagy és mind egy szálíg kövér, széles, klaszikus mély homlokú, ősz fürtű, sastekintetű, biborarcú, óriás méretű főpapokat csipkés karingekben, lila barattel vagy anélkül, lehetetlen elfeledni.

Kiesi vagy vékony, igénytelen vagy sápadt, de még középkori se volt egy is köztük, ezt bizonyítani merem olyanokkal, akik nem voltak lázasak, (akik nem fűrdték tönkre az idegeiket a szabad tengerben), szóval nem kápricia volt, valóságos eleven valóság. Van Dyk festmény eleven kerethen . . . Lehet, hogy ez a vénék litániája volt. De mindenki főpap 70—80 éves lehetett és mind piros, mind nagy, mindenik más-más zsánerben, különös karaktert festő, lengő ősz, fehér fürtök, de kemény, akaraterős, kiálló olasz orral és — Isten bocsássa bünöm — az olasz vörös borok pompás zamatajt sejtető derengő pírral a

széles, mosolygó piros arcokon. Halk, misztikus egyházi zene. Gyertyák sápadt lobogása. Egészen üres templom, hol vannak a vallásos velencei benszülöttek? Csak mi, néhány bolyongó magyar utas tipegünk a színes mozaik köveken, hámuljuk a felséges szindarabhoz hasonló beállításokat; a biborszatén reverendás szakállas sekrestyéseket, akik kezeinkbe nyomják a „Szan Marcó” templom védőszentjének círa román stílusú festményeit (apró szentképeket), a melyekért mi viszont nagyobb pénzecekkinket, lírát avagy koronáscákát csaszatunk a szeretettel élénk dugott perselycskéibe.

Most, ahogy from ezeket, itt előttem van az a tarka „Szent Márk evangélista” festménye és most is épen úgy, mint akkor, lázas deliriumban újra látom a markáns-orrú, szép büszke profilú, öreg olasz főpapokat, a kike lázamban mély szájalommal nézek: hány évesek ők? . . . tünődöm ott akkor. Kétszer oly idősek mint én? még tán öregebbek is, milyen bus lehet így bucsúzni nagypénteki Jeremiás siralmak mellett a szép velencei aranycipkés kópilléréktől, a csigás part locsogó sós hullámaitól, az élettől, az árbócsos hadihajók bőgő szájától (Kiinn ordított a Viktor

Emánuel Ófelsége parancsára hazarendelt hadihajó) a „Szan Marcó” nevű nagy díszszázad ez még sem tavaly, ez úgy hiszem, Campanille újra szentelése napján történt, akkor bizony.)

Kiinn a Grand Kanalén ezrével síklottak el egymás mellett a feldíszített, gyöngyernyövel, arany és ezüst pókhálóból font sátorral, viráglugassal borított díszgondolák. Itt benn imádkoztak, tömjént hintettek, bolingattak, zsolozsmákat zengettek az ezüst hajú, nagy főpapok. Ott kiinn a vizeken, megfájult tőle a szemem, tulzott színekben tobzódtott, hazardírozott a vérmes, szenvedélyes olasz renaissance pazar izlése. Narancssárga selyemtrikóba bujtattott négy óriás olaszlegény „gondoliner” mély evezőjét az aranyzínű habokba meríti és álomként suhan el a „Hotel Bauer” gyöngyvirágos ládikákkal szegett, piros napernyősátrakkal kirakott szegletverendája mellett, a hol legtöbb magyar honfiktársunk iteget le a narancsinnal bevont, selyempárnákkal bélelt aranyhálós gondolába, abban Velence polgármestere és családja trónolt; utánoz rózsaszín, kék, lilabibor, ezerszínű, mind más-más gondolák usztak, bizarabbnál-bizarabb kiállításban, láttunk már olyant is, hogy a gondó-

csak itt ott hallzott egy-egy hangosabb fohász. Nagyobb áhitattal sohasem vettem még részt szentmisén, őszintében sohasem tudtam még imádkozni, nem éreztem magamat soha ily közel a jó Istenhez; nem én a díszes templomok arany kárpitjai alatt, mint itt a szabad természet ölen, csekélységem, semmiségem tudatában. De talán őszintébb áhitattal telt fohász nem is ostromolta meg még az Egeket, mint ez a harcban megerősödött, eldurvult kemény katonák imádsága.

— A misét egy kicsi időre megzavarta ugyan egy magasán brekegő repülőgép, mert eleinte nem tudtuk, hogy a miénk-e? avagy ellenséges szándéku? Némelyek, a kicsinyhitűek meg is rémültek egy pillanatra, de legtöbbje, mások teljesen átszellemülve, földig borulva, minden földi bajveszélyének érzete nélkül imádkoztak tovább, nyugodtak meg az Isten akaratán s könnyebbültek meg az imádságban. Őszintén mondom, felejthetetlen percek ezek! Többen szent áldozáshoz is járultak, — sajnos, én nem tudtam előre semmit, reggeliztem, s így nem áldozhattam. De ugy hiszem, erős a hitem, hogy a lelki áldozás kegyelmeiben részesültem, mert szívemben, lelkemben erős volt a vágyam, hogy az Ur Jézussal egyesüljek, hogy őt szívembe zárjam, s ha módomban lesz valójába megáldoznom.

— Na de nem fecsegek tovább, nem akarom untatni. Áldja meg a jó Isten minden jóval. Kérem imádkozzék érettem is, hogy mielőbb személyesen köszönthessük egymást. Emlékezzék meg rólam szent miséjében, hogy itt a talján határon puskagolyó ne találjon — engem. Szeretettel:

Sz. P.

Dr. Vezér László Találmánya.

Pár nap óta az a hír van elterjedve, hogy a központi hatalmoknak egy új szerkezetű s minden eddigi fegyvert felülmúló ágyuja van. Ez a fegyver állítólag 15—20 kilós sulyu. A szinte hihetetlen hírt mindenki kétkedve fogadta.

finernek egyik lábaszára (fel nyakig) fehér volt, a másik fekete vagy zöld, vagy hop-pikék, de mentől jagatósabb, hogy messze ordítson a színek skálája. Akkor eluntam és fáradtan hunytam le lázas szememet, végig feküdtem a 25 líráért bérelt (egész napra rendelkezésemre álló) gondola kopt, vörös bársony pamlagán és ellenszenyvesen tünődtem, mennyivel szebben tudná ezt az ünnepet dekorálni a mi jóízű-sű magyar népünk. Muskátlis, árvalányhajás, pörge kalapos, borjúsájú inges csikosokra gondoltam, nemzeti szín szallagos, fehér ingvállas leányainkra, hortobágyi piros pünkösdkre és „hazai délibábót” látott lázas képzeletem a Grand Kanál Doge palotái távlatában.

Ekkor bömbölt legjobban a „Szan Marcó”-nevű hadihajó a kikötőben és lövöldözött száz méter magasba színes rákétákat, melyek aláhullva szétpukkantak és elárasztották a nagy vizeken libegő gondolák tenyérnyi színes libegő papírszeletekkel, azokra imák, olasz versikék dalok, üdvözetek voltak nyomva, konfetti helyett ezzel szórta tele az ünneplő olasz hadihajó a Grand Kanale „dolcse farniente”-jét élvező publikum gondolait.

Akkor . . . akkor, ha a mai helyzetet

A napokban aztán a sajtóban is nyilvánosságra jutott, hogy igenis van egy új fegyvere a központi hatalmoknak. Az új fegyver egy új szerkezetű és végtelenül könnyű ágyu. Az ágyu sulya mindössze 15—20 kiló és a kalibere 15—20 centiméter. A kilótt lövedék sokkal sulyosabb, mint maga az egész ágyu.

Az új fegyvert egy magyar, Vezér László dr. kath. pap a kolozsvári Szent József intézet igazgatója találta föl. A kiváló találmányról előbb a magyar kormányt értesítette Vezér. Minekutánna azonban a találmány iránt semmiféle érdeklődést nem tanúsítottak Vezér a német hadvezetőségnek ajánlotta fel a szerkezetet. A németek a legkomolyabban foglalkoztak az új ágyuval és a kísérletek bebizonyították, hogy a találmány egyike a legtokéletesebb fegyvereknek. Az új ágyuval nyomba fel is szerelték a hadsereget.

Napokban Nagyváradra érkezett egy iparos V. I. aki az olasz harctérről jött haza. Érdekes, hogy V. I. anélkül, hogy tudott volna a már a lapokban is köztudomásra hozott találmány történetéről egyszerre az új ágyukat említette meg. V. I. az új fegyverről a következőket mondta:

— Az olasz határon küzdő osztrák-magyar csapatoknak van egy új ágyujuk. Ez az ágyu minden eddigi ágyut felülmúl. Szentanuja voltam az égbe nyúló sziklákon, mikor két katona a vállán vitt egy cső formájú dolgot. Később többet is vittek a katonák. Előbb el nem tudtam képzelni, hogy mit fognak csinálni azokkal a csövekkel. Másnap megtudtam mindent. A két ember által cipelt cső nem volt más, mint egy új ágyu. Ez az új találmány a háború réme lesz. Olyan mint a torpedó. Az ágyuból minden füst és láng nélkül sivító hangot adva röpül ki a golyó. A kilótt lövedék pusztítása leirhatatlan. Hat lövés nemcsak felrobbantotta az ellenséges állásokat, de el is temette az olaszokat. Mikor mi lementünk a sebesültek és halottak összeszedésére, az egész csataterén csak emberi roncsokat

találtunk. Az olasz lövérek helyén földomlászerű rom volt. A lövedékek mindent elpusztítottak. A lövérek kibontásakor egymásra borulva meghalva feküdtek az olasz katonák kezükben görcsösen szorongatva ki nem lért fegyvereiket. Ezek ellen az ágyuk ellen egyáltalán nem lehet védekezni. Hat ember az egy méter hosszúságú ágyut megfelelő lövedékekkel akár hová el szállíthatja. És ha sikerül az új ágyut lopva beállítani valahol, ott a halálnak bő aratása következik be. A legveszedelmesebb a dologban az hogy nem is lehet ellene védekezni, mert mire esetleg felfedeznék, akkorra már az ágyu elvégezte munkáját és kezelőivel együtt más helyen osztja a halált.

— Nyílt csatában, roham alkalmával is használták, és itt az eredmény egyszerűen leirhatatlan. A hullák tömege jelezte mindenfelé az új fegyver játékát.

Az új ágyutól sokat remélhetünk minden harctéren.

Miként lehet felhasználni, v. eladni az új termést?

(Kath. Népszövetség fontos füzetek.)

(AZ új termésről szóló miniszteri rendelet magyarázata.)

A háborúsév tapasztalatai megtanítottak bennünket arra, hogy a termés eladását és felhasználását nem lehet az emberek kénye-kedvére bízni és szabályozatlanul hagyni. A rendkívüli körülmények elégtelenné teszik a rendes és szokásos szabályozást, amely e téren el szokott végezni a fogyasztónak, termelőnek s a kereskedőnek sok tekintetben ellentétes érdeke, a termés nagysága, a külföldi ár és más olyan dolgok, melyek végeredményben megadják a terménynek, a belőle készült lisztnek és kenyérnek az árát. Egyrészt a kényeszerű takarékoság, másrészt a jelentkező visszaélések meggátlása, harmad-

sejtettük volna, vajjon visszalóttuk volna nekik a színes ostoba, pillangó módra reánk hulló naiv olasz zengeményeket, de ropogós kemény magyar stílusban.

Beteg emlékek ezek. Mindenesetre lázasak, hibásak. Feljegyezhettem volna utinaplómba az uralkodó család díszes, címeres gondoláját, milyen színe volt? a főhercegek, az udvar kíséretének gyémántos, rubintos baldachinnal bevont díszes aranyhattyualakú vízi kocsija, de mikor nekem színház lett az egész Velence, betegem láttam mindent. Vártam a „hattyúból” előlépő Lohengrint és zenelő, gitárt pengető, nevető operett-dallamok foszlányában láttam elvonulni az egész dísz parádét, mikor a csengő-bongó hangzavarban felettünk megkondult a Campanille első harangszava, akkor egy percre talán tisztán éreztem, láttam távoli kis erdélyi falum keskeny tornyát, rózsával koszorúzott új harangját, melyet a felszentelés pillanatában én diszittem fehér rózsával. (belevésve abba a harangba a világ legkedvesebb két neve). Hiába zúgtok Campanille harangjai nagy tengerek felett, az én kis falumban van egy ezüst harang, azt akkor is hallom, mikor nem kongatják. Azt akkor is látom, mikor az egekig erő

olasz csuda tövében ringatozom, mert az a miénk. Az a „Notredám”.

A mellettünk elshano díszgondolából egy iuresa tengeri pókot, nyolclábú békát, vagy csigát, rákot, mit tudom én, miféle tengeri kis szörnyet dobtak át tréfás gyermekkaesők. „Tante Grácia” orditotak utánunk, ahogy a gondoliner széles tenyeréből nekem átnyújtotta és látták, észlelték, hogy nem haragszom, sőt mosolygok is a különös kis hulló kéz-láb grimaszain, elmézettem, soká becézgettem ott, a forró napon is fázva, lázammal összehúzódva, az uti galléromba takarózva diskurálgattam a hozzám tévedt kis olasz bogárral. Mintha valaki lett volna. „Mit gondolsz amice?”—Neked egészen mind egy ügy-e, ha olasz tenyérből magyar utra tévedtél? Az a kemény, fekete munkásbőr, amelyből az előbb ide vándoroltál és az én láztól pihegő kékeres, puha fehér tenyerem, ohó? az egészen más világrész kedves csodabogaram, „barbarina mis”, melyet te azonban nem tudván kellően értékelni, most benyálasztál, amiért is irgalmatlanul visszadoblak a tengerbe, a honnan származtál, Isten veled! Nőjj nagyra. De hozzám többé ne közeledj.

Ezek is beteg emlékek . . .

szor az a kötelesség, amely bennünket a háborúban osztályosaink és szövetségeseinkkel szemben az élmezés terén kötelez, feltétlenül szükségessé teszik, hogy a rendkívüli viszonyoknak megfelelő, rendkívüli szabályozással biztosítsuk a katonaságnak, az ország lakosságának ellátását és a módot ahhoz, hogy fölöslegeinkhez szövetségeseink is megfelelő pénzért hozzájuthassanak.

Mindez az új termés eladásának, felhasználásának törvényes szabályozása nélkül keresztül nem vihető. Épen ezért, mindannyian nemcsak óhajtottuk, de követeltük is, hogy a kormány az új gazdasági évben korábban, tervszerűbben és Magyarország gazdasági viszonyainak megfelelőbben lásson hozzá a szabályozás keresztülviteléhez.

Június 17-én 2070. szám alatt ki is adott a miniszterium egy rendeletet, mellyel az új termés eladását és felhasználását szabályozni törekszik. Ez a rendelet egyformán érdekel mindnyájunkat, azt is, aki csak saját magának termel, azt is, aki piacra is tud valamit vinni és azt is, aki mindent vásárolni kénytelen. Az alább következő írásban tehát megmagyarázzuk, hogy kinek-kinek mire kell figyelemmel lennie, annál is inkább, mert aki akár tudatlanságból, akár rosszindulatból a rendelet szabályait áthágja, súlyos büntetéssel lesz sújtva.

Milyen termés van zár alá helyezve?

A kormánynak fenn megnevezett rendelete mindenekelőtt megismétli azt az intézkedést, amelyet már április 8-án tett egy rendeletében, tudniillik *megtiltja a búzának, rozsnak, kétszeresnek, árpának és zabnak az árúsítását vagy más úton való forgalomba hozatalát. Eszerint a termelő vagyis a gazda, bérlő, a részes arató, a konvenció cseléd, munkás, ha munkabér fejében szemes-termést kapott, csak a rendeletben megállapított módok szerint adhatja el búzáját, rozsját, kétszeresét, árpáját, zabját.*

Mennyit tarthat magának a termelő?

Természetesen mindenkinek joga van elsősorban önmagáról gondoskodni, csak a fölöslegre lehet számottartania a katonaságnak és többi embertársainknak. A termelők, vagyis a gazda, bérlő, részes arató, konvenció cseléd a rendelet értelmében megtarthat családjá számára annyi gabonát, hogy jövő év augusztus 15-éig, havonként és fejenként 18 kilogramm jusson mindenkire, aki a házban rendes ellátást kap. Eszerint havonként 18 kilogramm gabonafélét lehet számítani apára, anyára, gyermekekre, bent etkező cselédekre. Természetesen nem bűzből is rozsból is stb. külön-külön 18 kilogrammot, hanem valamennyi gabonaféleségből együttvéve havonként és fejenként 18 kilogrammot. Ha tehát búzában mérem ki magamnak az egész háztartási szükségletet, akkor nem tarthatok vissza semmit e célra a rozsból vagy árpából. Kicsiny és nagy

gyerek, férfi és nőcseléd, egyformán számít.

A háztartási szükségleten kívül megtarthat magának a termelő annyi gabonát, amennyi 1916. augusztus 15-ig neki gazdasági célra szükséges. Vagyis konvencióra, azaz terménybeli járandóság kiadására, vetőmagra és állatainak etetésére.

Annak meghatározásánál, hogy a termelő s itt főképen a gazdáról van szó, mennyit tarthat meg a termésből saját céljaira: tekintettel lehet arra is, hogy neki esetleg napszamosoknak is kell kosztot adnia, mert sok helyen az a szokás, hogy bizonyos időszaki munkásoknak nemcsak fizetséget, hanem ellátás is jár a felfogadó gazdától. Az erre a célra szükséges kenyérfelesleget szintén visszatarthatja. Ugyszintén visszatarthatja a szokásos állathizlálásra és baromfi-tenyésztésre is.

Hogy a megtartott gabonamennyiséget a termelő hogyan élje fel vagy hogyan etesse fel, arra nézve az új rendelet azt mondja, hogy *szabadon használhatja fel.* Vagyis most érvényben lévő keverési rendeletek az új gazdasági évben nem jönnek figyelembe.

1915. aug. 5.

(Kegyelmes asszonyunk halálának évfordulójára.)

Viszek virágot egy távoli sírra

Könnyet viszek szívemben

Néma búval —

Ó, hogy ha ódarakhatnám

A bűt is — e nehéz bűt

A könnyű koszorúval . . .

Minek panaszlom —

Sír bennem a lélek —

Kinek sírnék ok nélkül —

Mind hiába . . . A néma könnyet fel-

[szívja a napiény

Fényben fonnyad meg minden sír virága.

Krizanthéme.

H I R E K.

— **Személyi hír.** Köntzei Benedek árvaszéki elnök és Székely Károly esperes Sepsiszentgyörgyön városunkban időztek és egy napig az aula vendégei voltak. P. Mocik Felicián énekarával csütörtökön megérkezett s pénteken reggel már megkezdte működését a székesegyházban.

— **A Szent Annanapi** vásár nagy forgalommal mult el hétfőn, 26-án.

— **Időjárásunk** valódi kánikulai és kedvez az aratásnak. A termés jónak ígérkezik. Háromszéken kitünő termés van.

— **Algyógyüirdő** azelőtt sem támasztott nagy igényeket s ép azért olyan kedves. Munkatársunk azt írja, hogy páratlan a vidéke, levegője, vize — a konyhái meg teljesen háziasak. A kis kápolna a középpont — nem tudnak eléggé hálálkodni a vendégek azoknak, kik renováltatták — s ha még pap is van, mint

most, Kovács prelátus — semmi sem hiányzik a boldogsághoz.

— **A harctéren kitüntetett tanár.** Csomor Lajos dr. kézdívasárhelyi tanárt a harctéren kiváló sikerrel végrehajtott működéséért a vitézségi ezüstérem szallagján viselhető arany érdemkereszttel tüntették ki.

Katonai kitüntetések. Gyulafehérvári földieink közül közelebről a következők részesültek katonai kitüntetésben:

Albert Vilmos, főgimn. tanár mint a m. kir. 23. honvédegyalozred tartalékos hadnagya beosztva a 305. honvéd gy. e.-nél az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásának elismeréséül a hadiékítményes 3. oszt. katonai érdemkeresztet kapta; Héjja Gyula és Kastaly Gyula posta és táviró-főtisztiek a koronás arany érdemkeresztet a vitézségi érem szallagján; Baruch Jenő a Vöröskereszt 8. oszt. tisztjelvényét a hadiékítménnyel. Öszintén örvendünk gyulafehérvári testvéreink ezen érdemes kitüntetéseknek.

— **Kegyeletes tény.** Csathó György volt villányi gyógyszerész, városunk szülöttje főgimnáziumunk iránti háláját egy jutalomdíjalapítvánnyal tette emlékeztessé. Most nagy örömmel látogatta meg szeretett iskoláját. Szülői iránt való fiúfi kegyeletét azzal is kimutatta, hogy porladó földi maradványait a régi temetőből egyházi szertartással az új köztemetőbe helyeztette át.

— **A petrozsényi hős fiúk emlékezete.** Petrozsényi község elhatározta, hogy megörökíti a háborúban elesett hős fiúknak emlékét. Egy szobrot fognak felállítani, amely méltón hirdeti majd a petrozsényi fiúk dicsőségét. Már meg is bíztak egy jönevű művészt a kivittel.

— **42 korona 24 fillér lesz a kenyérrüszta ára:** Alsófehér, Besztercze-Naszód, Brassó, Csík, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kisküküllő, Szeben, Szolnokdoboka, Tordaanyos, Kolozs, Marostorda, Nagyüküllő és Udvarhely vármegyékben. Valamint Selmezbánya, Bélabánya, Kolozsvár és Marosvásárhely városokban.

— **Hogyan védik meg Németországban a fogyasztókat.** Berlinből írják: A községek készleteinek eladása helyenként visszaélésekre vezetett, mert a továbbelarusítók az alacsonyabb árakat a fogyasztók terhére kihasználták. A visszaélések megszüntetésére a szövetségi tanács felhatalmazta a községeket, hogy a hús és zsírneműeknek további eladási célra való összevásárlását tiltsa meg. — A pékeket és sütemény-kereskedőket utasították, hogy az ár és súly mértékeket üzleteikben látható helyen tegyék közzé és hogy ellenőrzés céljából mérlegeket boesássanak a közönség rendelkezésére. Ez az intézkedést a napi szükséglet más cikkeire is kiterjesztik. Ugyan nálunk mikor fog ez megtörténi?

A papok ellen. A M. Augsb. Abendzeitung római levelezőjének egy hetvenéves olasz prelátus részleteket mondott el arról az üldözésről, a melynek a klerus Olaszországban az egyházellenes izgatók részéről ki van téve. A prelátus a többi közt ezt mondotta:

A néptömegekben ébren tartják a legvadabb ösztönöket és leggonoszabb híresztelésekkel táplálják. Jaj annak a papnak, aki valami boszúálló ember, mint németbarátot följelent. Ettől a pillanattól kezdve nem biztos az élete, sem a lakásán, sem az utcán, de még a templomban sem. A Szán Lorenzó-negyvedben és a Monte Testacciohoz közel lévő egyik kis kápolnában olyan emberek, akik különben lábakat soha templomba be nem tették, a sekrestyéből és az oltár mellől elhurcolták a papokat, mint gonosztevőket végigcipelték őket az utcákon, anélkül, hogy a rendőrség közbelépett volna. Más esetben papok a legtarthatatlanabb vád alapján abba a gyanuba kerültek, hogy lázadást prédikálnak híveiknek. Ezeket a lelkészeket éjjel kicipelik lakásaikból és bár testileg teljesen alkalmatlanok voltak, a kazsárnyában katonaruhába bujtatták. Így történt, hogy jó barátom, egy negyvenéves pap, aki szervi szívbjában szenvedett, itt Rómában a pályaudvarhoz menet katonaruhában, egy nappal elutazása előtt meghalt. Egy másik lelkészársam, aki harmincegy éves volt és akit szintén besoroztak, bár mellbajos, csak két napig tartotta ki a gyakorlótéren. Mikor vad altisztek ütlegették, kilehelte lelkét. Ezer hasonló dolog történik ma nemcsak Rómában, hanem egész Olaszországban. A legborzasztóbb azonban az, hogy a szerencsétlen papokon nem is tudunk segíteni. Elfogják őket és olyan helyekre szállítják, ahol nem is tudjuk őket fölfedezni. E szánalomraméltó áldozatok után való kutatásunk teljesen eredménytelen. Mi lesz ennek az igazatának a vége? — kérdezem mindennap. — A leggyalázatosabb gonosztevők összeírták a nekik nem tessző papoknak névsorát és a kormány szabadjára engedi ezeket az elemeket. A ki közülök nem áll a háborús párt mellé, azt üldözik és kiszolgáltatják az utca gonosztevőinek. De a leggonoszabb dolog még csak ezután fog megtörténi. A nép széles köreiben még mindig bíznak Olaszország győzelmében. De azok, akik ebben a győzelemben már nem akarnak hinni, már ma is a Vatikán teszük felelőssé Kadorna úr kudarcáért. Szánt-szándékkal terjesztik azt a hírt, hogy sok száz kém összekötetésben van a Vatikánnal és ezzel a híreszteléssel rohamra akariák igaztani a tömeget a Vatikán ellen, mihelyt bekövetkezik a végzet.

— **Jegyzőkönyv.** Felvétel tet Szőkefalván 1915. július 4-én a róm. kath. egyháztanácsnak a plebániái hivatalban tartott rendes gyűléséről.

Jelen vannak: Főtisztelendő Varga Sándor plebános-szentszéki tanácsos mint elnök, Horváth Mihály jegyző, Lőrinczi Ferenc gondnok, Lőrinczi János, Jenei Mihály, Jenei Ferenc és Orbán József. 1.) Elnöklő plebános meleg szavakkal üdvözölve az egyháztanács megjelent tagjait, előterjeszti a mai gyűlés tárgyát: hogy a szőkefalvi egyháztanács is a fémgyűjtés hazafias szellemétől áthatva, csatlakozzék az országos mozgalomhoz és ne zárkozzék el attól, mert csak így leszünk képesek hatalmas ellenfeleinkre halálos csapást mérni. Tehát adjunk mi is fémeket a hadseregnek, annak a hadseregnek, amely halálmegevetéssel és vére hullásával vé-

delmezi szeretett hazánkat attól, hogy az ellenség végiggázoljon rajta.

Már több ízben fordult a hadvezetőség ez ügyben az egyházi és világi hatóságokhoz, és több ízben kérte hazánk itthon maradt polgárait arra, hogy a szükségtelen fémtárgyakat engedjék át hadi célokra.

Annnyival kevésbé zárkozzunk el eme hazafias mozgalomtól, mert erre a főmagasságú hercegprímás úr is felhív, megengedve, hogy a nélkülözhető egyházi fémtárgyakat és harangokat hadi célokra adjuk; de megengedi ezt részünkre a mi kegyelmes főpásztorunk is 3601—1915. sz. magas leiratával.

Elnöklő plebános úr ezek tekintetbe vételével ajánlja, hogy a szenteltvíztartó és a keresztelőkutat helyettesítő 2 drb. rézüst, melyek pléhüstökkel pótolhatók, úgyszintén a torony elrepedt kis harangja a hadsereg céljaira átadassanak. Ezen alkalmat használjuk fel mostan sürgősen, a midőn az orosz hadsereg munióció hiányában szenved. E cselekedetünkkel talán most mérhetünk érzékeny csapást ellenségünkre és nem akkor, amidőn ő is muniócióval bőven felszereli magát.

Az egyháztanács tagjai elnöklő plebános úr felkérését szavaitól áthatva, készségesen elfogadják az ő ajánlatát s így a szőkefalvi róm. kath. egyház elrepedt kis harangját valamint az említett 2 drb. rézüstöt a legszívesebben ajánlják fel hadi célokra.

Több tárgy nem lévén, elnöklő plebános úr, megköszönve a szíves és hazafias érdeklődést, a gyűlést bezárja. Kmfi.

Varga Sándor, plebános, egyháztanács elnök, Horváth Mihály, egyházközségi jegyző.

— **Nyárádköszvényesről írják:** A hosszúságos háború kivonta a falvakból a munkakerőt és épen ezért jönnek látták a Maros-Torda vármegye vicinális vasutnak vállalkozói, hogy a kormánytól kérjenek fogoly orosz katonákat, akikkel a vasúti munkálatokat végeztessék. 160 muszkát kaptak, akik megfelelő őrséggel július 25-én érkeztek meg kijelölt helységükhöz. Egy részét Szóvátán, a másikat meg a nyárádköszvényesi iskolahelyiségben szállásolták el. A népek csak úgy özönlöttek mindenfelől, hogy muszkát láthassanak. Igen épületes benyomást keltett valóságos lelkületüknek külső jeleikben gyakorolt megnyilvánulása. Amint belétek az iskolaépület kapuján, keresztet vetve magukra megcsókolták a nyakukon függő keresztcskét, amelyet orosz hazájukból hoztak magukkal. Ételök kiosztásakor pedig addig nem faltak kenyerekből, amíg magukra keresztet nem vetettek; különben egy ember sincsen közöttük, aki feltett kalappal érkezett volna. Érdeklődéssel hallgatták az aznap vacsérnye-ajtatosságot, amelyből csak hangok juthattak füleikhez, mivel akkor még nem mehettek be a templomba sem. Este lefekvés előtt mindnyájan állva közösen és hangosan végezték esti imájukat. Épüléssel hallgattuk végig szlávnyelvű énekeket, és láttuk nagyfokú buzgóságukat, hogy még a fogásban is megtartják szép szokásaikat, s gyakorolják azokat, holott az Orosz birodalom különböző részeiről vetődtek össze ezek az emberek. Jókedvűen társalognak

a némileg oroszul tudó magyar emberekkel, kedélyesen beszélgetnek harci állapotuk felől, amely jórészt oly változatos, mint akár a miénk. A távollét nekik talán mégsem oly nyomasztó, mint a miénk. Fialtal emberek 20—32 évesekig. Itt ők is tapasztalni fogják a székely nép vendégszeretetét.

— **Vitézeink kenyere.** A harctereken küzdő katonák kenyere még a mi kukoricás lisztes időnkben is kifogástalan rozs, buza és árpaliszt keverékből állott, az itthoni legénység azonban velünk együtt élvezte a sárgás kukoricás kenyeret jó ideig. Még nem vagyunk ugyan túl a nehézségeken, de elűnt a forgalomból a kukoricás kenyér nemcsak a civilek asztaláról, de onnan a katonáéktól is, ahol néhány hét óta friss, zamatos rozs és árpa keverékből készített kenyeret kap a legénység. A baka gyomor sok mindenfélét megemész, de ők is nagyon jóllaktak a sárga süttetből, amiből adja a jó Isten se nekik se nekünk nelegyen többé szerencsénk.

— **Hadmentes.** Ha nem is megszegyeintő, de nem is olyan állapotot fed ez az egyszerű igénytelen szó, mintha azzal kérkedni, sőt reklámozni csapni illő cselekedet volna. Már pedig bizonyos körökben szinte állandó tanyát vert ez a szó, mely a háború alatt kisebb-nagyobb karriert jelentett azok számára, akik ügyes kilincseléssel a hadban állók helyét iparkodnak betölteni. Az állást keresők százai és ezrei rendezen azzal vezetik be kérelmüket, hogy hadmentesek; a hirdetések szövegében unos-untalan találkozunk azzal a kikötéssel, hogy a folyamodók hadmentesek legyenek. Valóságos botránnyá kezd már fajulni a hadmentesek körüli ügy most, amikor a háború rokkant hőseiről való gondoskodás a nemzet összességének legszentebb kötelessége. A hadmentesek toladók ajánlataik helyett hozzuk állandó gyakorlatba, hogy megüresedett bármilyen állásra legelső sorban megrokkant de munkaképes férfiakat alkalmazzunk, csak ilyen hiányában lépjenek elő a hadmentesek.

— **Gondoskodjunk kenyérünkről.** Az új termésből az eddig fennálló rendelet szerint f. évi szeptember 15-ig saját háztartási és gazdasági szükségletére mindenki vásárolhat, de csak annak a törvényhatóságnak a területén, ahol állandóan lakik. Senki sem vásárolhat azonban többet, mint amennyi 1916. augusztus 15-ig saját házi és gazdasági szükségletére elégséges. A jelzett területen tehát bármely termelőtől vásárolhatunk búzát rozst, kétszerest, árpát és zabot egyaránt, de csak korlátolt mennyiségben. A földmivelő ugyanis 18 kilógrammot vehet saját házi szükségletére havonta és fejenként számítva: a többi foglalkozásbeliek, tehát iparosok, kereskedők, tisztviselők, ipari munkások ügyvédek, orvosok és általában akik nem földmivelők, csak 10 kilógrammot vásárolhatnak házi szükségletükre havonta és fejenként. A szükséges mennyiségeket minden esetben jövő évi augusztus 15-ig kell számítani.

Fényképészeti cikkek!
gyári árban kaphatók!
Schäser Ferencz
a könyvkereskedésében Gyulafehérvárt. o

A teremtéstörténes leírása és a tudomány.

Az alábbi pár sor nem akar szigorúan vett tudományos értekezés lenni, hanem a kérdésnek a tudomány mai színvonalán álló, inkább népszerű kifejtés, különösen a főgimnáziumi ifjúságnak szánva. Több apologetikai tankönyv járt kezembem, de egyik sem elégtett ki egészen, e kérdés tárgyalásával. Vagy igen sokat, vagy igen keveset mondtak; a legtöbbje azonban — még az újabb tankönyvek is — a kérdést a régen túlhaladott korszakos (periodista) elmélettel oldotta meg (lévén ez a legkényvesebb) és megtette Mőzest Quenstadt-tel az összes idők legnagyobb geológusának. Nem tartom helyesnek e kérdésben sem a kását kerülni, sőt egyenesen helytelennek rég járattott elmélettel oldani meg a kérdést az ifjúság előtt; ez megboszulhatja magát; járjuk úgy fel a dolgot ahogy van, s törekedjünk inkább olyan irányelveket adni, amely előkészítse és biztos támasza legyen a kérdés minden jövőendő alakulásával szemben is. Ebből a szempontból dolgoztam ki a kérdést az alábbiakban.

1. (A kérdés beállítása.) A teremtés története, amelyet hexamezonnak (hat napi munkálkodásnak) is hívnak régi, idő óta céltáblája a kinyilatkoztatás ellenségeinek. Ezernyi nehézséggel állanak elő s főképen a természettudománnyal akarják ellenkezésbe hozni, hogy azután így következtethessenek: ha a Bibliának már az első lapján ennyi és ily szembeötölő tévedés van, érdemes-e vele tovább foglalkozni s következő lapjait is felnyitni?

(Uhljárík)

A 2-ik pontnak (a teremtés története a Biblia szerint, I, 1—2, 3a) és a 3-ik pontnak (a világ alakulása a természettudomány szerint, Kant-Laplace-elmélet) ismétlését, minthogy közismert, mellőzhetjük.

4. (A természettörténet célja.) Mivel a Bibliának célja: vallás erkölcsi igazságokat közölni az emberiséggel, a teremtéstörténetnek sincs más célja. A teremtéstörténet bibliai leírása nevezetesen a következő igazságokra tanított meg: 1.) Az egész világ s ennek berendezése nem a véletlen műve, hanem egy szellemi lényé, ki mindenható akaratával teremtette az ősananyagot (mennyet és földet). 2.) Az anyag felhasználásával az élőlényeket hozta létre (növény, állat, ember). 3.) Isten nem azonos a világgal; ez teljesen tőle függ. 4.) Csak az ember hasonlít Istenhez t. i. halhatatlan lelke által. 5.) A hétének hat napján dolgozzunk, a hetediket pihenjük és azt szenteljük meg. (Aubermann.)

5. (A bibliai teremtéstörténet és a természettudományos elmélet összevetése.) Ha összehasonlítjuk a bibliai leírást a természettudományos világalkulási elmélettel, megállapíthatjuk, hogy a kettő több pontban megegyezik egymással. Így mindkettő a) kezdetben alakítatlan tömegről beszél, amely b) fénytűnemény között forgásba jön; azután c) rendeződnek a vizek, d) megjelenik a szárazföld, e) s természetes rendben nö-

vények, állatok és az ember. Ennyiben tehát megegyeznek, de vannak a kettő között nagy ellentmondások is. Így a) a Biblia hat napról beszél (a „nap” kifejezést itt korszaknak venni, aligha lehetséges, már csak a „lön este és reggel” kifejezés miatt sem), a természettudomány ezer meg ezer évről. b) Nappal és éjszaka nap nélkül a Biblia szerint, ugyanígy c) a növényzet; d) nap, hold, csillagok csak a negyedik napon. Ezek komoly nehézségek, hogyan oldjuk meg?

6. (A nehézségek megoldása.) a) Mindenek előtt ismételjük, hogy a bibliai leírásnak vallásos és nem természettudományos célja van. Ennek a célnak megfelelően tehát olyan szempontból is leírhatja a teremtést, amely igaz ugyan magában véve, de nem felel meg, ha rideg természettudományos szempontból tekintjük a dolgot. (Hasonló ez, mint mikor a közbeszédben beszélünk a nap keltéről és nyugtáról, vagy felmutatunk az égre stb.)

b) Ellenkezés nem lehet a Biblia és a természettudomány között, ha mégis találunk, akkor az csak látszólagos s vagy c) a Biblia helytelen értelmezéséből, vagy a természettudomány téves elméletéből keletkezett.

ad d) Még nincs teljesen megmagyarázva, hogyan kell értenünk a teremtéstörténet leírását a maga egészében. Bizonyították az a több mint tíz különböző magyarázati kísérlet, amelyet eddig felállítottak ide vonatkozólag. Az egyház nem határozott.

Itt nem feledjük, hogy a természettudományos elmélet, bár elég valószínű, mégis csak elmélet, s nem kétségtelen igazság. Ezért ma, vagy holnap előállhat valaki, aki megcáfolja az eddigi elméletet s igazabbat állít fel. (pl. a plutonikus, neptunikus, a kataklysmatikus (Buvier) vagy gruietista (Lyell) magyarázatok a föld kialakulására).

c) Ennek következtében teljesen elhibázott dolog volt az, amikor ezekre az elméletekre rá akarták huzni, mint kaptárára a cipőt, a Szentírás teremtéstörténetét.

7) Az ellenkezés tényleg ott kezdődött, amikor a magyarázók saját véleményüket úgy adták elő, mintha az a szentírás szöveg igazi értelme volna, s amikor a természettudósok is csak szó szerinti értelemben és főképen időrendi egymásutánban vették a leírást. Hol van azonban megírva, hogy mindent rideg szó szerint kell venni, hol, hogy a hat nap a világteremtés időrendjét és időtartalmát jelenti? Vajon más szempontok nem vezethették a szentírókat, csak az időbeli? Vajon más időről nem lehet szó, pl. a kinyilatkoztatás időrendjéről, a látomások egymásutánjáról?

8) Ezért szabály: mielőtt a Szentírás és a természettudományos elméleteket összehasonlítanók s közöttük ellenkezést vagy megegyezést akarnának felfedezni, mindenképp a) tisztában kell lennünk azzal, amit a Szentírásban akar mondani, b) a természettudománynak csak biztos megállapításait vehetjük alapul, hogy azután igaz és alapos véleményt mondassunk, megegyezést vagy ellenkezést állapítsunk meg.

Ezzel az egyedül igazolt álláspontot

kifejtettük s ennek alapját megállapíthatjuk, hogy ezidőszert korai még beszélni a szentírás teremtéstörténetnek és a természettudománynak egyezségről vagy ellenkezéséről, mert egyik oldalról sincsenek biztos adatok kezeink között.

9) Végül még csak megjegyezzük, hogyha igaznak is tételezzük fel a Kant—Laplace-féle elméletet, akkor is már most megoldhatjuk a nehézségeket és pedig az u. n. látomás elmélet, vagyis, hogy Isten Ádámnak a világkeletkezéséről látomásokban (viziókban) adott kinyilatkoztatást, amelyek Ádáma hat munkánap benyomását tették. Hogy Isten ezt a hatnapos beosztást választotta, célja volt, hogy Ádámot és utódait rávegyesse, miszerint hat nap dolgozniok kell, a hetediket pedig Istennek szentelni.

Erre is azonban egyelőre azt mondjuk, hogy bármilyen tetszetős is, csak elmélet s óvakodunk a Szentírás egyedüli, igaz értelmének megtenni.

Elhelyett várunk az ítélettel míg a Szentírásstudomány és természettudomány oly biztos adatokkal szolgálhat, hogy a végleges magyarázatot megadhatják nekünk mind a két kérdésben. **ri.**

IRODALOM.

„A Kath. Hittérjesztés Lapja” ez évi 5—6-ik, május—júniusi füzete kiválóan érdekes tartalommal jelent meg.

A tanulságos és ismeretterjesztő képes havi folyóirat előfizetési ára; egész évre hat korona. Negrendelhető „A kath. Hittérjesztés Lapja” kiadóhivatalában Nagyvárad Ujvárosi plébánia.

Kaptunk a Skapulare Társulat új kézikönyvét. Egy példány ára 6 fillér, 100 pl. ára 5 kor., 1000 pl. ára 40 kor. Kapható: Kármeliták Rendháza Győr.

Szerkesztői üzenetek.

— **Dr. Jénáki F.** Isten vezérelje. Azonban a haretérre is jár a lapunk s így kár volt beszűntetni.

— **Szőkefalva.** Legjobb Szebenbe küldeni a Hadtest parancsnoksághoz — díjmentes.

Sz. 9166-1915.

kig.

Hirdetmény.

A háború alatt vagy annak következtében rokkantá vált, valamint elesett, eltűnt vagy meghalt s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgár hátrahagyottai az 1915. évi XV. t. c. 7. paragrafusa alapján való segélyezése végett kötelesek az összeírásba való felvétel végett Tallós Emil városi levéltáros irodájában 3 nap alatt a délelőtti órákban jelentkezni és pedig tekintet nélkül arra, hogy jelenleg állampolgárban részesülnek, vagy sem, mert az állampolgár f. hó végével úgy is be fog szűnttetni.

A jövőre nézve figyelmeztetnek a hadba vonultak családtagjai, hogy előforduló esetben összeírás végett saját érdekükben azonnal jelentkezzenek.

Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsa, 1915. évi július hó 20.

Dr. Roska Miklós, polgármester.

Megbízható kath. cég!

A pécsi országos kiállításon
arany éremmel kitüntetve.

Ruzsinszky Béla
oltárépítő
PECS, Tábor-utca 4. sz.

11*12-26

Géperőre berendezett müinté-
zetében olcsón készít bemuta-
tott rajzok szerint oltárt, szó-
széket, padokat stb. Szállít tel-
jes templomberendezést és el-
vállal régi oltár és szószék
aranyozását és szob-
rok színezését.

Katholikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvo-
nalon szerkesztett szépirodalmi ké-
pes lap. Nem hiányozhatik egyetlen
katholikus intelligens család asztalá-
ról sem. Szerkeszti jeles katolikus
írók gárdája élén Izsófi Alajos. Előfi-
zetési ára egész évre 20, félévre 10,
negyedévre 5 K. Szerkesztőség és
Kiadóhivatal, Budapest, VII., Damja-
nich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a
változatos tartalmú, aktuális képek-
ben gazdag folyóiratot közönségünk
figyelmébe s támogatásába.

TELEFON
SZÁM 16.

Schäser Ferenc, Gyulafehérvár.

TELEFON
16. SZÁM

Feltűnést kelt a teljesen lát-
ható írásu eredeti amerikai

FOX-írógép

legújabb modellje.

Dijtalanul bárhol bemutatom.

ÍRÓGÉPKELLÉKEK: szénpapír, szallagok, írógéppapírok
stb., különféle gyártmányuakat, eredeti gyári árban
állandóan raktáron tartok.

Ügyvédeknek és hivataloknak részletfizetésre is szállítok.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek meckanikai szövődéje

WIEN,

Alapított 1838.

GYÁR:

VI., Webgasse 43.

600 alkalmazott.

Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dús választékban, mindenféle és ó-keresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb ár-
ban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik.

Költségajánlat díjmentes.

Az olasz háború előzményeiről.

— Ara 40 fillér. — Bérmentve 45 fillér. —

A Szerb kékkönyv.

A szerb kormány diplomáciai levelezése 1914. jun.
— augusztusig.

Ara 60 fillér.

Bérmentve 65 fillér.

Háboru és szocializmus

Tanulmányok a háboru szocialista és
szociálpolitikai tényeiről és kérdéseiről.

Ara 80 fillér.

Bérmentve 85 fillér.

Harctéri térképek.

A katonai események az összes harctereken egy lapon tiszta éles rajzokban. Az állások be vannak rajzolva
úgy hogy egy pillantásra a harc állását áttekinthetjük.

Megjelenik minden héten új kiadásban. — eddig 38 szám jelent meg. — **Ara egy térképnek 40 fillér.**

Ezen térképek terjesztését a bécsi Hadsegélyző hivatal vállalta és a tisztajövedelmet a harctéren eleset-
tek árvaínak és özvegyeinek segélyezésére fordítja.

Az eddig megjelent számok 1—38-ig valamint a következő számok is előfizetés ellenében kaphatók.

Előfizetési ára 10 térképre, egyenkénti megjelenés után bérmentes küldéssel Kor. 4:50 fillér.

Kaphatók: Schäser Ferenc könyv- és papír kereskedésében, Gyulafehérvárt.

☞ Most jelent meg!! ☜

AZ OLASZ HÁBORU ELŐZMÉNYEI

(VÖRÖSKÖNYV.)

Ezen könyv szenzációs leleplezéseket tartalmaz.

== Ára 1 Kor. 50 fill. ==

Bérmentve postán 1 Kor. 70 fill.

SVEN HEDIN:
EGY HARCBAN ÁLLÓ NEMZET.

Ez a könyv legmegkapóbb leírása a németiség háborújának. Sven Hedin hónapokig élt a német harcterreken, szívesen látott vendége volt a német császárnak, látta, hogy szervezik a stratégiai mozdulatokat s ott lehetett a hősi rohamoknál.

Hatalmas szenzáció ez a könyv, mert az egész világ számára először tárja fel a csodálatos Németországot a történelem legnagyobb háborújának konjájai alatt. A nagy alakú 176 oldalas kötet ára 1 korona, bérmentve 1 K. 10 f. beküldése ellenében.

DETLEV VON LILIENCRON:
HÁBORUS NOVELLÁK.

Liliencron könyvének értékét és aktualitását mindennel jobban bizonyítja az a szenzációs siker, hogy a német kiadás ma már a 167-ik kiadásban forog kezében. Szerző mint aktív katonatiszt végigharcolta a nagy német-Francia háborút. Sok hivatott kritikus szerint ezek a legszebb háborus elbeszélései a világtörténelemnek. Csataképei megdöbbentően fenségesek: magunk előtt látjuk a katonaktól zibongó harcteret, a táborát, a nevetelő sereget, a veres utkozeteket, az elkecseregetett rohamot, egyesek hóstetteit! A könyv bolti ára gyönyörű boritekban 3. K. bérmentve 3. K. 20. fillér.

Fehér Ármánd, a Nyugati harctéről.

Bolti ára 3 kor.

Bérmentve 3 kor. 20 fillér.

Faragó Zoltán, a Kárpáti harctéről.

Bolti ára 3 korona. Bérmentve 3 kor. 20 fill.

Megérdemli a saját lelkünk, edes hasánk és szűz Mária!

ELMÉLKEDÉSEK

szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmélkedést tartalmaz.

A esimes kis könyvecske boldogemlékü X. Pius pápának 1912. jún. 13-án kifejezett óhaja alapján s annak szellemében készült, hogy a *Jézus szentséges Szive első péntekének* megfelelően a hónapok első szombatjának kegyelmes megületes segítse elő edes hazánkban a magyar nép között is.

A jelen háborus idők különösen alkalmasak arra, hogy szűz Mária, — a Magyarek Nagyszónya — tiszteletében buzgólkodjunk s az ő közvetítésével a világot megváltó szent Fiától békét esdekeljünk le szegény hazánk s benne magunk számára.

Gyakoroljuk, ismertessük és terjesszük szelptelen Anyánknak ezt az újabb formában megnyilvánuló s felemagasztóitón szép tiszteletét; vegyünk tele kézzel és meleg szívvvel a nekünk megkínált teljes búcsúk kínseiből a saját lelkünknek, a tisztító tűzben szenvedőknek és Mária országának javára. — mondja a füzetke Előszava.

Ára példányonként — portóval — 23 fill., kötve 40 fillér.

Az elmélkedések mellett imádságok is vannak a füzetben.

Ezzel kell terjesztani az imádkozó elmélkedéseket!

Kaphatók: a Püspöki Lyceumi könyvnyomda könyvkereskedésében Gyulafehérvárt.

A plebániáknak és lelkészi hivataloknak
szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

Cimnyomással ellátott hivatalos levélborítékok (100 db. 1 K. 20 fillértől.)

Devocionális cikkek : : (rózsafüzérek, feszületek, szentképek stb.)

!!! Jutányos árban !!!

A Szent István Társulat összes kiadványait állandóan raktáron tartjuk és ugyanazon árban árusítjuk mint a kiadó cég.

Irodai szükségletre mindennemű papírok és írószeres általunk beszerezhetőek.

Árjegyzéket, mintát valamint könyvnyomdai megrendeléseknél (művek nyomása) árajánlattal készséggel szolgálunk.

kaphatók a Püsp. Lyc. könyvnyomdájában Gyulafehérvárt.